

Mersin Üniversitesi Dil ve Edebiyat Dergisi, MEUED, 2019; 16 (1), 21-37.

DURUŞ-ALMA VE ZAMANSALLIK: AVRUPA PARLAMENTOSU KONUŞMALARINDA DURUŞ ALMA EYLEMİ

Nazlı Avdan¹
Linköping Üniversitesi

Öz: Çözümlemenin odağını “söyleşimsel eylem olarak duruşun en küçük yapı taşı” (Du Bois, 2007, s. 174) olan *Duruş Üçgeni’nin* (İng. stance triangle) ötesine genişleten bu çalışma, Du Bois (2007) tarafından ortaya konulan *duruş-alma* (İng. stance-taking) modeline dayanmaktadır. Çalışma, karşılıklı konuşmadaki duruş almanın devingen yönünü örneklemektedir. Bu bağlamda uzun etkileşim dizilerindeki *duruş hizalamanın* (İng. stance alignment) dağılımındaki kaymalara ek olarak duruş nesnesinin zamansal ve kişilerarası dönüşümlerini incelemektedir. Çalışma, ‘doğal’ etkileşimsel parlamento konuşmalarına özellikle de Mavi-kart soru-yanıt geçişlerine odaklanmaktadır. Çalışmanın verisi, Avrupa Parlamentosu’nun Avrupa Borç Krizinin karara bağlandığı ancak hala tartışma konusu olduğu 2011 yılı açılış tartışmalarından alınan 273 Mavi-kart sorusundan

¹ Linköping Üniversitesi, Dil ve Kültür Çalışmaları Bölümü, İsveç, nazlavdan@gmail.com

Makale gönderim tarihi: 20 Kasım 2018; Kabul tarihi: 21 Ocak 2019

Makale künye bilgisi: Avdan, N. (2019). Duruş-alma ve zamansallık: Avrupa Parlamentosu konuşmalarında duruş alma eylemi. *Mersin Üniversitesi Dil ve Edebiyat Dergisi*, 16(1), 21-37.

oluşur. Du Bois tarafından ortaya konulan duruş-alma modelini betimleyen çalışma, kuramsal katkı olarak uzun konuşma sıraları ile oluşan etkileşim esnasındaki duruş-almaya *zamansal* bir açıklama getirecektir. Çözümlemede, parlamento üyelerinin 'ötekinin' sözcelerini yönlendirerek bir Mavi-kart sorusu süresince ortaya çıkardığı *duruş nesnesinin* devingen ve kişilerarası dönüşümleri gösterilecektir.

Anahtar sözcükler: *Duruş-alma, duruş nesnesi, parlamento konuşmaları, mavi-kart*

STANCE-TAKING AND TEMPORALITY: STANCE TAKING IN TALKS IN EUROPEAN PARLIAMENT

Abstract: The present study which extends its analysis beyond the *stance triangle* as "the minimum structure of stance as dialogic action" (Du Bois, 2007, s. 174) depends on the *stance-taking* model of Du Bois (2007). The study also exemplifies the dynamic aspect of stance-taking in mutual interactions. At this context, it explores the temporal and interpersonal transformations of stance object in addition to the shifts in stance alignments in large interactional sequences. The study focuses on the 'natural' interactional parliamentary talks especially to the question-answer transitions. The data of the study comprises of 273 Blue-card questions taken from the discussions of the opening session of 2011 in which the European Debt Crisis was settled but still being discussed. The present study which describes the stance-taking model put forward by Du Bois will bring an explanation in terms of temporality to the stance-taking in the interaction of long turn sequences. In the analysis, the dynamic and interpersonal transformations of stance object which are produced by parliamentary members by manipulating the utterances of the 'others' will be demonstrated.

Key Words: *Stance-taking, stance object, parliamentary talk, Blue-card*

1. GİRİŞ

Toplumsal olgular iletişimsel döngüler içinde söylemsel olarak oluşturulmaktadır. Bu süreç, toplumsal kılıcıların (bireylerin), diğerlerinin söylemlerini kendi söylemlerinin hedefindeki duruş-alma projesini

gerçekleştirmelerine yarayacak şekilde stratejik olarak kullandıkları iletişimsel bir devinim içerisinde gerçekleşmektedir. Bu noktada, bahsedilen sürecin kılıcıları ve iletişimin katılımcıları “işbirlikçi bir çekişme” (Avdan, 2017) sergilemektedirler.

Bu çalışma “söyleşimsel eylem olarak duruşun en küçük yapı taşı” (Du Bois, 2007, s. 174) olan duruş kavramına odaklanmaktadır. Du Bois (2007) tarafından ortaya konulan *duruş-alma* (İng. stance-taking) modeline dayanan bu çalışma duruş kavramını *Duruş Üçgeni* (İng. stance triangle) ötesine genişletmektedir. Bu bağlamda çalışma, karşılıklı konuşmadaki duruş-alma olayına bakış açısını duruş almanın devingen yönüne çevirmekte ve bu devingen yönleri örneklendirmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda uzun etkileşim dizilerindeki *duruş hizalamasının* (İng. stance alignment) dağılımındaki kaymaları irdeleyecek ve bunlara ek olarak duruş nesnesinin zamansal ve kişilerarası dönüşümlerini inceleyecektir. Bir başka deyişle, Du Bois tarafından ortaya konulan duruş-alma modelini betimleyen çalışma, uzun konuşma sıraları ile oluşan etkileşim esnasındaki duruş-almaya zamansal bir açıklama getirmeyi ve böylelikle alana kuramsal bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

Çalışma, Avrupa parlamentosu ‘doğal’ etkileşimsel parlamento konuşmalarına odaklanmaktadır. Çözümlemede, Avrupa parlamentosu işlemlerinden biri olan Mavi-kart sorusu konuşmaları ve bu konuşmalardaki soru-yanıt geçişleri incelenmektedir. Bu çerçevede, bir Mavi-kart sorusu süresince parlamento üyelerinin ‘ötekinin’ sözcelerini yönlendirmeleri ve ortaya çıkan *duruş nesnesinin* (İng. stance object) devingen ve kişilerarası dönüşümleri gösterilmektedir.

Bu Mavi-kart uygulaması, parlamento üyelerinin konuşmacıya anlık soru sorabilmelerini sağlar. *Konuşma düzeni* (İng. turn organization) kısaca şöyledir: Bir parlamenter siyasi grubunu temsilen ortalama 1 – 1,5 dakikalık bir konuşma yapar. Bu sırada başka bir parlamenter konuşmacıya elindeki mavi kartı kaldırmak sureti ile soru sormak istediğini oturum başkanına bildirir. Oturum başkanı uygun görürse ve konuşmacı soruyu kabul ederse, mavi kart sahibine sorusunu sorması için 30 saniye süre verilir. Bu noktadaki elzem kural Mavi-kart sorusunun, adından da

anlaşılacağı gibi, bir soru cümlesi içermesi gerekmektedir. Aksi takdirde, oturma başkanı soruyu yok sayabilir ya da mavi kart sahibine bir soru düzenlemesi için ikinci bir konuşma hakkı verebilir. Mavi-kart sorusunu takiben, oturma başkanı önceki konuşmacıya yanıt konuşması için 30 saniye verir. Herhangi bir ek soru ya da açıklama konuşması yapılmasına birkaç istisnai durum dışında izin verilmez. Bu açıdan bakıldığında, karşılıklı konuşmanın devingen yapısını yansıtan ve zaman sınırlaması içeren bu işlem, çözümlemede duruş ve duruş-alma süreçlerinin çalışabilmesi için uygun veriyi sağlamaktadır.

Makalenin ilk bölümünde Du Bois tarafından ortaya koyulmuş olan duruş kuramı özetlenecek ve yine Du Bois ile özdeşleşen Duruş Üçgeni açıklanacaktır. İkinci bölümde ise bu duruş alma modeline Avdan (2017) tarafından getirilen zamansal bakış açısı ve bu çerçevede geliştirilen *Duruş Zinciri* (İng. Stance chain) (Avdan, 2017) tartışılacaktır.

1.1. DURUŞ

Du Bois 2007 yılında yayınladığı Duruş-alma kuramını Duruş Üçgeni ile modellemiştir. Du Bois ve Kärkkäinen (2012, s. 438) “açık bir dille ifade edilmese bile etkileşim esnasında her ifadenin katılımcının duruşunu oluşturan unsurlar içerdiğini” ortaya koyarlar. Bu bağlamda, duruş “konuşmacının belli bir nesneye karşı duruşunun dilsel ifadesidir” (Avdan, 2017). Duruş nesnesi kişinin ilintili tavır takındığı herhangi bir şey olabilir. Kişi duruşunu *bilgisel kiplik* (İng. epistemic modality), *değerlendirme* (İng. evaluation) ya da *ruh halinin bir ifadesi - duygu* (İng. affect) yoluyla sunabilir. Duruş nesnesi, bir cisim, bir insan, bir durum, sözlü bir ifade ve hatta başka bir katılımcının varsayılan ya da öngörülen duruşu olabilir.

(1)

Varsayılan duruşa örnek: You have liked this. (Sen bunu sevmiştin.)

Öngörülen duruşa örnek: You will like this. (Bunu seveceksin.)

Do you like this? (Bunu sever misin?)

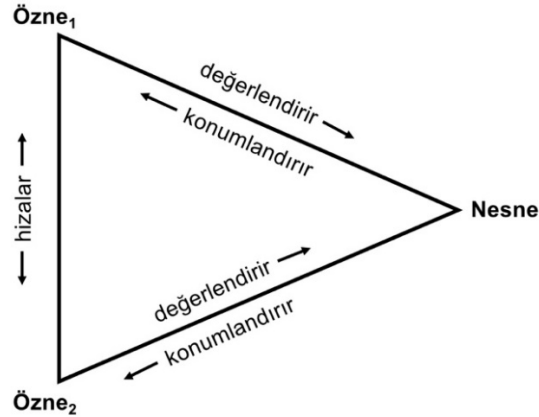
O halde duruş, varsayılan bir nesne ya da olguya karşı tutum ya da tepkidir. İşte bu noktada *söyleşimsel* (İng. dialogic) yapı gözlemlenebilir. Wu (2004,

s. 3) duruşun en az iki kişiyi içeren söyleşim içerisinde ‘ortaya çıkan’ bir olgu olduğunu ortaya atar. Burada söyleşim Rus edebiyat teorisyeni ve filozof Michael Bakhtin’in söyleşimsellik ilkesine dayanmaktadır. Wu’ya (2004) göre, duruş “etkileşimin devinimi esnasında ortaya çıkan, etkileşimi şekillendiren ve ondan şekil alan bir üründür” (2004, s. 3).

Du Bois’ya (2007) göre, duruş toplumsal bir aktörün kamusal bir eylemi ve hatta açık iletişimsel araçlar ile gerçekleştirilen söyleşimsel bir eylemdir. Ayrıca eş zamanlı olarak, *nesnelerin değerlendirildiği* (İng. evaluating objects), kişilerin (ben ve diğerleri) *konumlandırıldığı* (İng. positioning) ve diğer bireylerin duruşuna göre *duruş hizalaması* (İng. stance alignment) yapılan bir eylemler üçgeni ile açıklanabilir. Bu eylemler sosyo-kültürel alanın belirli bir düzleminde gerçekleşir ve anlam kazanır.

1.2. DURUŞ ÜÇGENİ (STANCE TRIANGLE)

Duruş alma müşterek bir üretimdir (Kärkkäinen, 2006). Kişi duruşunu, kendi duruşundan etkileneceğini düşündüğü kişilerin duruşunu dikkate alarak kurgulamaktadır. Bunu yaparken de ilgisinin odağındaki nesneyi değerlendirir, kendi duruşunu diğer kişilerin duruşuna göre şekillendirir ve böylelikle kendisine ve diğer kişilere konum tayin eder.

Şekil 1. Duruş üçgeni (İng. Stance Triangle), (Du Bois 2007, s. 163)

Du Bois’ya (2007) göre etkileşimin katılımcıları ortak bir nesneyi duruşlarının odağı yaparlar. Bu noktada Du Bois’nın (2007, s. 165) *Santa*

Barbara Amerikan Konuşma Dili Veri Tabanı'ndan (Santa Barbara Corpus of Spoken American English - SBCSAE) aldığı ve duruş almanın öznelarasılığını gösterdiği tümceler örnek olarak verilebilir.

(2)

(This Retirement Bit SBC011: 444.12-446.30)

1 SAM; I don't like those.

(SAM; Onlardan hoşlanmıyorum)

[SAM; Ben hoşlanmaz onlar]

2 (0.2)

3 ANGELA; I don't either.

(ANGELA; Ben de)

[ANGELA; Ben değil de]

Burada Du Bois (2007) "bir konuşmacının özneliğinin diğer konuşmacının özneliğine nasıl tepki verdiği ve böylelikle karşılıklı etkileşim sırasında öznelarasılığın nasıl ortaya çıktığına dikkat çekmektedir. Kişi bir durum ya da nesne karşısında duruşunu her zaman başka birinin duruşu ile karşılaştırarak belirlemektedir. Burada dikkat çeken konu duruş nesnesinin etkileşimin bireyleri tarafından nasıl tanımlandığıdır. Örnekte konuşmacıları aynı düzlemde buluşturan unsur işaret adılı "those" (onlar, onları) olarak görülmektedir. Buradaki etkileşim ise bu adılın iki konuşmacı için de aynı anlamı ifade ettiği varsayımı üzerine kurgulanmaktadır.

Du Bois'in bu örneği öznelarasılığı göstermek için gerekli çözümleme araçlarını içermektedir ancak uzun ve hatta birden fazla oturumda gerçekleşen ve zamana yayılmış konuşmalara uygulanmasında kimi kuramsal zorluklar ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmanın Avrupa Parlamentosu'ndaki *Mavi kart* (İng. Blue card) sorularından oluşan verileri göstermektedir ki, konuşmacılar uzun konuşma dizgilerinde birden fazla duruş almaktadırlar ve duruşları uzun vadede kendileri ve diğerleri için kurguladıkları konumları oluşturmalarını sağlamaktadır. Bu çerçevede, bu çalışmada sürekli devinim halinde olan duruşları belirleyebilmek için bir

çözümleme modeli ortaya konulmaktadır. Geliştirilen bu model duruş üçgenlerine dayanmakta ve bu üçgenlerin zincirleme olarak ortaya çıktığını savunmaktadır.

Çalışmanın bir sonraki bölümünde bu duruş zinciri modeli Avrupa Parlamentosu'ndaki Mavi-kart sorularından oluşan veriler içinden seçilen bir örnek ile betimlenecektir.

2. AVRUPA PARLAMENTOSU KONUŞMALARINDA DURUŞ ALMA EYLEMİ ÜZERİNE ÖRNEK İNCELEME

Araştırmanın verileri Avrupa Parlamentosu'ndaki tek doğal ve etkileşimsel işlem olan Mavi-kart soru işlemine dayanmaktadır. Bu araştırma için 2011 yılında Avrupa Parlamentosu ana oturumlarında ortaya çıkan toplam 273 Mavi-kart soru-yanıt dizisi çözümlenmiştir. Yaklaşık 17 saatlik video kaydı içinden alınan bu soru-yanıt dizilerine ek olarak Mavi-kart sorularını tetikleyen, parlamenterlerin planlanmış konuşmaları da çalışmaya veri sağlamaktadır. Bu planlı konuşmalar, soru-yanıt dizilerinin içeriğini ve hangi şartlarda sorulduğunu anlamak için kullanılmışlardır.

Mavi-kart soru işlemi şu şekilde ilerlemektedir: Soru soracak kişi mavi kartı kaldırır, anlık konuşmacı ve parlamento başkanı üyenin soru sormasını kabul eder, bu durumda üyeye sorusunu sorabilmesi için otuz saniye süre verilir. Bu da Mavi-kart etkileşimi esnasında duruş-almada bir zamansallığın ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Şöyle ki, Mavi-kart işleminde bir konuşmacının sergilediği duruş, *diğer katılımcının varsayılan ya da atfedilen duruşuna* (İng. other's presupposed or attributed stance), kendisinin *daha önce sergilediği duruşa* (İng. prior stances) ve *kendisinin daha sonra sergilemeyi planladığı duruşa* (İng. projected next stance) bağlantılıdır. Bu noktada da farklı zamanlarda üretilen farklı duruşları ortaya çıkarmaktadır.

Çalışma, parlamenterlerin duruş alırken belirgin bir yapı sergilediklerini ortaya koymaktadır. Buna göre, parlamenterler kendi duruşlarını diğer konuşmacıların konuşmalarını yönlendirerek uzun vadeli

konumlandırmalar yapmaktadırlar. Daha açmak gerekirse, konuşmacılar diğerlerinin duruşlarına yakınlıklarında devamlı değişiklik göstererek duruşlarını diğerlerinin duruşlarına göre hizalamaktadırlar. Konuşmacılar kendileri ve diğerleri için planladıkları konumlamaları stratejik konum hizalamalarla gerçekleştirirler. Bu durum aşağıda sunulan ve Arap Baharı sonrası Mısır'daki ortamın tartışıldığı bir oturumdan alınan örnekte incelenmektedir.

(3)

1 **Pino Arlacchi (S&D) – (IT)** ² Mr President, the tragic outcome of
2 the Egyptian transition to democracy *has been described*. It has
3 *been said* that it was inevitable that Islamic fundamentalists would
4 take over power democratically, etcetera. *But* do you not think that
5 *this* evaluation is *catastrophic*, and *wrong*? *Why* do we not take
6 *into account the fact* that the reasons for Islamic fundamentalism
7 and terrorism in the Middle East are strongly linked to tyrannical
8 governments, and that there is now an opportunity for democratic
9 regimes to reduce both? ³

İçerik çevirisi: Bay Başkan, Mısır'ın demokrasiye geçişinin trajik sonuçları *betimlenmiştir*. İslami köktendincilerin gücü demokratik yollarla ele geçirmelerinin kaçınılmaz olduğu *vesaire dile getirilmiştir*. Ancak *bu* değerlendirmenin bir felaket ve yanlış olduğunu düşünmüyor musunuz? Orta Doğu'daki İslami köktendinciliğin ve terörizmin nedenlerinin zorba hükümetler ile sıkı sıkıya bağlantılı olması ve artık demokratik rejimlerin ikisini

² Konuşmacı konuşmasına oturum başkanını selamlayarak başlamak zorundadır. Konuşma/soru, başkana hitaben yapılmamaktadır.

³ Örnek, 16 Şubat 2011'de yapılan genel parlamento oturumundan alınmıştır. Tartışma maddesi 12: Komisyon Başkan Yardımcısı / Birlik Yüksek Temsilcisi tarafından yapılan açıklama Mısır'daki durumla ilgilidir. Avrupa Parlamentosu, Sosyal Demokrat Parti üyesi İtalyan Pino Arlacchi Mavi-kart sorusunu Hollandalı bağımsız vekil Barry Madlener'e yönlendirmektedir.

de azaltmak için bir fırsatı olduğu gerçeğini *neden* dikkate almıyoruz?

Bu örnekte, soruyu soran parlamenter sosyal demokrat İtalyan Pino Arlacchi, yanıt veren ise bağımsız vekil Hollandalı Barry Madlener'dir. Bağımsız vekilin konuşmalarının genelde kışkırtıcı olduğu düşünülür ve parlamentoda büyük tartışmaların çıkmasına neden olmaktadır. Bu örnekte İtalyan Pino Arlacchi, Mavi-kart sorusuna sorunun dışsal motivasyonunu dile getirerek başlamaktadır. *Betimlenmiştir* (İng. *has been described*) ve *dile getirilmiştir* (İng. *has been said*) gibi aktarım ifadeleri (İng. *reportives*) soruyu hazırlayan şartların üçüncü kişilerin önceki söylemlerine dayandığını belirtmektedir. Bu da konuşmacılara diğer katılımcılar ile söylemsel bir bağ kurmalarını sağlamaktadır. Böylelikle kendi duruşlarını başkalarının göstermiş olduğu ya da ileride göstereceği varsayılan duruşları ile ilişkilendirmektedir.

Konuşmacının tümce başlarında kullanmış olduğu bu aktarım ifadeleri konuşmacılara duruşlarını bir sonraki duruş gösteren ifadeye kadar askıya almalarını da sağlamaktadır. Bu çalışma bu kullanımı *ertelenmiş hizalama/uyum* (İng. *suspended alignment*) olarak adlandırmaktadır. Hizalama erteleme yapan konuşmacılar aktardıkları duruşa ne yakınlık ne de karşıtlık gösteren bir hizalama eyleminde bulunmamaktadırlar. Böylelikle kendi duruşlarını belirsiz tutarak diğerinin konumlandıklarını kendi duruşlarından bağımsız ve nesnel bir gözlem olarak kurgularlar.

Örnekteki bir başka dilsel yapı ise edilgen tümce kullanımınıdır. Eylemin kılıcısının tanımlanmadığı edilgen yapı konuşmacının bilgisel duruşunu göstermektedir. Konuşmacı bir bilgi aktarımı gerçekleştirmektedir ancak aktardığı bilginin kaynağını belirtmemektedir. Bu yapı çalışmanın verisinde sıklıkla karşılaşılan bir dilsel yapıdır. Bu da konuşmacıların bir başkasının önceki konuşmalarını aktarırken *edilgen yapı oluşturan ortaçları* (İng. *passive participle*) sıklıkla kullandıklarının altını çizmektedir.

Örnekteki konuşmacı kısa bir süre sonra duruşunda değişiklik sergilemeye başlamaktadır. Aktarımına eklemiş olduğu *etcetera* (*vesaire*), aktardığı

ifadelerin öngörülebilir olduğunu örtük olarak göstermekte ve aktarımın önem derecesini azaltmaktadır. Sözcenin *vesaire* ile sonlanması ile ortaya çıkan bu kullanım Jefferson (1991, s. 73) tarafından ortaya konulan konuşma çözümlemesi kavramlarından *öngörülen hesabı* (İng. projectable account) akıllara getirmektedir.

Vesaire kullanımı ile duruşunu muhatabının duruşundan bir ölçüde uzaklaştıran konuşmacı, daha belirgin duruş farklılığını kullandığı olumsuz evet/hayır sorusu ile sergilemektedir (Keisanen, 2006). Sorusunu duruş belirteci *but (ancak)* ile başlayan bir diğer tümce ile konuşmacı, eleştirel bir duruş sergilemekte ve bu yönde duruş almaktadır. Ayrıca konuşmacı olumsuz evet/hayır sorusu ile kendi duruşunu muhatabına dayatmakta ve bu soruyu takiben *neden* ifadesi ile ortaya koyduğu öneri sorusunda iddialı duruşunu güçlendirmektedir. Bunlara ek olarak, kullandığı *bu* (İng. *this*) belirteci ile konuşmacının değerlendirdiği duruş nesnesinin muhatabı ile arasında ortak bir nesne olduğunu varsaydığı iddia edilebilmektedir.

Örnekte görüldüğü ve yukarıda tartışıldığı üzere, konuşmacı bir yandan kendi duruşunu muhatabının duruşundan yavaş yavaş uzaklaştırırken, bir yandan da konuşmanın odağındaki duruş nesnesini de biçimlendirmektedir. Konuşmasının başında duruş nesnesini *Mısır'ın demokrasiye geçişinin trajik sonuçları* olarak belirleyen konuşmacı, daha sonra duruş nesnesini *bu* belirteci ile tanımlayarak anlamını belirsizleştirmektedir. Bir sonraki aşamada ise duruş nesnesini *Orta Doğu'daki İslami köktendinciliğin ve terörizmin nedenleri* olarak belirlemektedir. Böylelikle konuşmacı, duruşunda değişkenlik göstermekte ve *duruş geçişleri* (İng. stance shifts) sergilemektedir. Bu süreç şu şekilde işlemektedir:

- a) Konuşmacı muhatabına göndermede bulunmaktadır (*Betimlenmiştir* [İng. *has been described*] ve *dile getirilmiştir* [İng. *has been said*]).
- b) Kendi duruşunu açık etmemekte ve bir süre askıya almaktadır.
- c) Duruşunu muhatabının duruşu ile ilişkilendirmektedir (Varsayımsal duruş nesnesi üzerinden aktarım ifadelerinin kullanımı ile)
- d) Duruşunda örtük olarak ayrılık sergilemektedir (*Vesaire* [İng. *etcetera*] kullanımı ile)

- e) Duruşunu muhatabının duruşundan ayırıştırılmaktadır (*Ancak* ve olumsuz evet/hayır sorusu ile)
- f) Muhatabına meydan okuyarak güçlü duruş geçişi ve farklılaşması göstermektedir (İng. *Why do we not take into account the fact that* kullanımı ile)

Bu durumda duruş nesnesi geçişleri şu şekilde olmaktadır:

- 1) *İslami köktendinciler* (İng. *Islamic fundamentalists*)
- 2) *bu* değerlendirme (İng. *this* evaluation)
- 3) *Orta Doğu'daki İslami köktendinciliğin ve terörizmin nedenleri* (İng. *the reasons for Islamic fundamentalism and terrorism in the Middle East*)

Yukarıdaki parlamento konuşmasından alınan örneğin çözümlenmesinde görüldüğü üzere, uzun konuşmalarda birden fazla ve birbiri ile bağlantılı duruş üçgenleri ortaya çıkmaktadır. Duruş nesnesindeki değişimler konuşmacıları her değişim noktasında yeni bir duruş üçgeninin alanına dahil etmektedir. Konuşmacılar duruş nesnesini stratejik olarak değiştirerek, konuşmanın odağını istedikleri yöne çevirebilmektedirler. Bu süreç içinde çıkan duruş zincirine ait bilgiler aşağıda Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1. Duruş Zinciri: Soru sırası

Duruş Nesnesi	İşlevi	Hizalama ölçütü	
Bay Başkan, <i>Mısır'ın demokrasiye geçişinin trajik sonuçları</i> betimlenmiştir.	Aktarım	Aktarılan görüşe katılım gösterir	Tarafsız /Aktarımsal
<i>İslami köktendincilerin gücü demokratik yollarla ele geçirmelerinin kaçınılmaz olduğu vesaire</i> dile getirilmiştir.	Aktarım (gelecekteki bir duruşa gönderme yaparak)	Aktarılan görüş için varsayılan duruştan ayrışmaya dair ipucu sunar	Hizalamada adım adım gerçekleşen ayrışma
Ancak <i>bu değerlendirmenin bir felaket ve yanlış olduğunu düşünmüyor musunuz?</i>	Değerlendirme	Aktarılan duruştan ayrışma gösterir	
<i>Orta Doğu'daki İslami köktendinciliğin ve terörizmin nedenlerinin zorba hükümetler ile sıkı sıkıya bağlantılı olması ve artık demokratik rejimlerin ikisini de azaltmak için bir fırsatı olduğu gerçeğini <u>neden dikkate almıyoruz?</u></i>	Öneri	Karşıt bir görüşe bağlılık gösterir	Karşıt

Mavi-kart konuşmacısı Pino Arlacchi, bir rapor olarak düzenlediği duruş nesnesini paylaşılan, ortak bir nesne olarak tanımlamaktadır. Duruş nesnesini kendi duruş alma projesini gerçekleştirmesine izin verecek şekilde dönüştürmekte ve eş zamanlı olarak da muhatabına kendi duruşu ile ilintili olarak konum tayin etmektedir.

Cevap konuşmasında söz alan bir sonraki üye soruda belirlenen duruş nesnesi ile kendi duruş projesine hizmet edecek yeni duruş nesnesi arasında bir ilişki kurmak zorundadır. Aksi durumda, cevap konuşmasının uygunluğu tehlikeye girebilir. Cevap konuşmacısı kendisine ayrılan 30 saniyelik zaman kesiti içinde duruş nesnesini kendi duruş projesi için uygun olan yeni duruş nesnesine dönüştürmek durumundadır. Bu durumu açıklayan ve önceki konuşmacıya cevap niteliğindeki konuşma aşağıda sunulmaktadır.

(4)

1 **Barry Madlener (BĞSZ)- (HOL)** Mr President, I am outlining
2 here one of the real dangers that Egypt is facing, namely that it
3 might fall prey to the *Islamist Muslim Brotherhood* [...] ⁴

İçerik çevirisi: Sayın Başkan, ben burada Mısır'ın yüz yüze olduğu gerçek tehlikelerden birinin, yani Mısır'ın *İslami Müslüman Kardeşler*'e av olabileceğinin altını çiziyorum.

Bu çalışmada incelediğimiz Mavi-kart karşılıklı konuşmasının cevap sırasında bağımsız Hollandalı parlamenter Barry Madlener, aslında ne Mısır'ın demokrasiye geçişinin trajik sonuçlarından bahsetmekte ne de Mavi-kart sorusunu tetikleyen 'İslami köktendinciler' ifadesini kullanmaktadır. Madlener soru konuşmacısının odağındaki duruş nesnesini yeni bir duruş nesnesine dönüştürerek *İslami Müslüman Kardeşler* (İng. Islamist Muslim Brotherhood) olarak tanımlamaktadır.

⁴ Hollandalı bağımsız vekil Barry Madlener'in ilk örnekte çözümlenen Mavi-kart sorusuna yanıtıdır.

Daha önce bildirilen tekliflerden anlık olarak uzaklaşmak ve yeni bir teklif ekleyerek dönüşün tamamlanması, bir duruş nesnesinden yenisine geçişi göstermektedir. Sonuç olarak, *duruş ortakları* (İng. stance partners), yeni duruş nesnesine göre kendilerini yeniden konumlandırmaya ve aynı zamanda muhataplarıyla duruşlarını yeniden hizalama durumuna girdikleri yeni bir “duruş üçgeni” alanına taşınmaktadır. Soru-yanıt dizilerinin bu dinamik düzenlemesi konuşmanın katılımcılarına bir yandan soruyu önceki söylemlerle ilintilemelerine ve konuşmanın temel düşüncesini belirlemelerine olanak sağlarken, diğer yandan da güncel tartışma gündeminin eş zamanlı devinimi içinde bir sonraki söyleme kısıtlamalar getirmelerini mümkün kılmaktadır.

3. SONUÇ TARTIŞMALARI

Avrupa Parlamentosu’ndaki konuşmacılar toplumsal kavramların oluşturulmasında, sürdürülmesinde ve farklılaştırılarak yeniden oluşturulmalarında etkili rol oynarlar. Parlamenterlerin konuşmaları algının kolektif çerçevelerinin oluşumunu etkiler ve bu çerçevelerden etkilenirler. Dolayısıyla, Avrupa Parlamentosu’ndaki her bir ifade, Linell’in (2009) deyimiyle “iletişimsel oluşum” zincirinin bağlantıları olarak görülebilir. Parlamenterlerin söylemsel olarak oluşturdukları toplumsal gerçeklikler iletişimsel işbirliklerinin sonucu olarak ortaya çıkar. Ancak bu gerçeklikler hiçbir zaman genel geçer değildir. Söylemsel boyutta devamlı olarak değişime uğrarlar.

Parlamento oturumlarındaki her toplumsal kılıcı veya grup kendi grubunun belirli konular karşısındaki duruşlarını meşrulaştırmak için varsayımlarını gerekçe olarak kullanmaktadırlar. Bunu yaparak aşağıdaki üç amacı başarmaya çabalamaktadırlar:

1) Diğerlerini, söylemleri ile kurdukları yeni gerçekliklerde kendilerini yeniden konumlandırmaya zorlamak.

Alanda kapsamlı bir şekilde tartışıldığı gibi (Örn. Archakis ve Tsakona, 2010; Carbó, 2004; van der Valk, 2003; van Dijk, 2003) parlamento

söylemi ağırlıklı olarak polemik ve tartışmacı karakter sergilemektedir. Tartışma kavramı, tartışılan içerikle ilgili şüphe öngörmektedir. Tartışmacı kendi önerisine adanmışlık göstermeye eğilimlidir. Bu bakımdan argümantasyon/tartışma birinin gerçekliğini uzlaşma yoluyla diğerlerine bir gerçeklik olarak kabul ettirme çabasıdır.

2) Diğer(ler)i ile karşıtlık içinde (olumlu) bir öz imaj yaratmak ya da yaratıldığı varsayılan imajı sürdürmek.

Avrupa Parlamentosu üyeleri yetkin, güvenilir ve güçlü bir profesyonel imaj oluşturmak zorundadırlar çünkü kendi kendileri ile ilgili toplumsal algıları (konumları) müzakere ve karar verme süreçlerini etkileyebilir (Vasilescu, 2010, s. 371). Vekillerin güvenilirlik oluşturmak için gösterdikleri söylemsel çaba Chilton'un (2004, ss. 111-117) ifade ettiği gibi, *bilgisel* (İng. epistemic) ve *dışa bağlı olarak* (İng. deontic) olarak, vekillerin duruşlarını meşrulaştırmaları anlamına gelir.

3) Rakiplerinin imajlarına mümkün olduğunca fazla zarar vermek (Ilie, 2004).

Vekiller genellikle kendi sunuşlarını diğerlerinin güvenilirliklerini sarsma stratejisi ile oluştururlar. Temsil ettiklerini iddia ettikleri grupların duruşlarını benimserken aynı zamanda kendilik imajlarını yaratmaya çalışırlar. Bu durumda bir vekilin duruşu her zaman başkasının duruşu ile ilişkili oluşur ve değişir.

Yukarıda listelenen sürece göre, olgular tutarlı bir dönüşümsel oluşum ile ortaya çıkmaz. Ancak, olgular arası bir rekabetin söz konusu olduğundan bahsedilebilir. Bu bağlamda bu çalışma, alan yaratma sürecinin devamlı, zamansal ve etkileşimsel bir süreç olduğunu iddia etmektedir.

Özet olarak, çalışmada ortaya atılan duruş zinciri modeline göre duruş belli başlı özellikler göstermektedir. Bu özelliklerden ilki duruşun bağımsız değil ilişkisel olmasıdır. Bir diğer özelliği ise durumsallık içermesidir. Duruş devinim halindedir. Duruma ve bağlama göre değişim

göstermektedir. Bu noktada duruşun zamansal olduğunun altını çizmek gerekebilir. Duruş, belli bir zaman diliminde konuşmacının o anki eylemleri ile belirlenmekte ve bu açıdan bakıldığında duruş anlık bir özellik göstermektedir. Bu özellik ayrıca duruşa tekrarlanabilme, düzeltilebilme ve yeniden oluşturulabilme olanağı sunmaktadır.

Konuşmanın katılımcıları kendileri için planladıkları konuşmaları gerçekleştirirken duruşlarını muhataplarının varsaydıkları, öngördükleri ya da atfettikleri duruşları ile ilişkilendirir ve anlık olarak bu ilişkiyi stratejik bir şekilde hizalarlar. Her duruş alma ifadesi muhatabın bir sonraki duruş alma ifadesine kısıtlamalar getirir ve onları yönlendirir. Cevap konuşmacıları kendi duruşlarını güncel konuşma içinde anlamlı kılmak için muhataplarının oluşturduğu duruş nesnesini ustalıkla kendi duruş projelerine uygun yeni duruş nesnesine dönüştürürler. Bu söylemsel strateji duruş-almanın zamansallığının ve bir devinim içinde gerçekleştiğinin bir göstergesidir.

KAYNAKÇA

- Archakis, A. ve Tsakona V. (2010). 'The wolf wakes up inside them, grows werewolf hair and reveals all their bullying': The representation of parliamentary discourse in Greek newspapers. *Journal of Pragmatics*, 42, 912– 923.
- Avdan, N. (2017). *Collaborative competition. Stance-taking and positioning in the European Parliament*. Sweden: Linköping University Press.
- Carbó, T. (2004). Parliamentary discourse when things go wrong: Mapping histories, contexts, conflicts. P. Bayley (Yay. haz.), *Cross-Cultural Perspectives on Parliamentary Discourse* içinde (s. 301–337). Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Chilton, P. (2004). *Analysing political discourse: Theory and practice*. New York: Routledge.
- Du Bois, J. W. (2007). The stance triangle. R. Englebretson (Yay. haz.), *Stance – taking in discourse: Subjectivity, evaluation, interaction* içinde (s. 139 –182). Amsterdam: Benjamins.
- Du Bois, J. W. (2014). Towards a dialogic syntax. *Cognitive Linguistics*, 25(3), 359–410.
- Du Bois, J.W. & Kärkkäinen, E. (2012). Taking a stance on emotion: Affect, sequence, and intersubjectivity in dialogic interaction. *Text and Talk*, 32(4), 433–451.
- Ilie, C. (2004). Politeness in Sweden: parliamentary forms of address. L. Hickey ve M. Stewart, (Yay. haz.), *Multilingual Matters: Politeness in Europe* içinde (s. 174–188). U.K./U.S.A./ Canada: John Wiley and Sons. Inc.
- Jefferson, G. (1991). List construction as a task and resource. G. Psathas (Yay. haz.), *Interactional competence* içinde (s. 63–92). New York, NY: Irvington Publishers.

- Keisanen, T. (2006). Patterns of stance taking. Negative yes/no interrogatives and tag questions in American English conversation. Oulu. Yayınlanmamış doktora tezi. Erişim adresi: <http://herkules.oulu.fi/isbn9514280393/>.
- Kärkkäinen, E. (2006). Stance-taking in conversation: From subjectivity to intersubjectivity. *Text & Talk*, 26(6), 699–731.
- Linell, P. (2009). *Rethinking language, mind, and world dialogically: Interactional and contextual theories of human sense-making*. USA: Information Age Publishing.
- Van der Valk, I. (2003). Right-wing parliamentary discourse on immigration in France. *Discourse & Society*, 14(3), 309–248.
- Wu, R. R. (2004). *Stance in Talk: A conversation analysis of Mandarin final particles*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Van Dijk, T.A. (2003). Knowledge in parliamentary debates. *Journal of Language and Politics*, 2(1), 93–129.
- Vasilescu, A. (2010). Metastance in the Romanian parliamentary discourse: Case studies. *The proceeding of Institutul de Lingvistica al Academiei*. LV, 4, 365–380.
- Wu, R. R. (2004). *Stance in Talk: A conversation analysis of Mandarin final particles*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.